

АНОТАЦІЯ

Лісніченко А.С. Адміністративно-правовий статус територіальних громад в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (08 – Право). – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2021.

Зі схваленням Урядом України 01 квітня 2014 року Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні в нашій Українській державі розпочалася широкомасштабна адміністративно-територіальна трансформація, яка природно впливає на зміну системи місцевого самоврядування, визнаючи її суб'єктів ключовими фігурами у забезпеченні розвитку та процвітання відповідних населених пунктів.

Не є виключенням і територіальні громади, які на конституційному рівні визначаються первинними носіями права на місцеве самоврядування та з цією метою наділені унікальною можливістю щодо самостійного здійснення публічної влади в межах адміністративно-територіальних одиниць їх постійного проживання.

Територіальні громади займають своє особливе місце в правовій системі України, та будучи суб'єктами адміністративного права наділені адміністративно-правовим статусом, що визначає їх правове положення у адміністративних правовідносинах з суб'єктами публічної адміністрації.

Однак нинішній рівень наукових напрацювань присвячених питанням адміністративно-правового статусу територіальних громад в системі місцевого самоврядування України не сприяє їх системному окресленню в межах адміністративно-правової науки, що, у свою чергу, позбавляє можливості розкрити увесь спектр особливостей такого багатогранного та складного суб'єкта місцевого самоуправління.

До того ж вивчення значного масиву вітчизняної та зарубіжної наукової літератури дає підстави стверджувати, що найчастіше дослідження територіальних

громад проводяться у межах наук конституційного, муніципального права та науки державного управління, безпідставно залишаючись поза увагою науки адміністративного права України, яка позбуваючись залишків наукових напрацювань радянської доби перетворюється на сучасну науку, сповнену ідеології людиноцентризму та насичену найкращими здобутками правових систем розвинутих країн світу.

Не можна оминати увагою і положення законодавства України у сфері місцевого самоврядування, аналіз якого засвідчив існування низки суперечностей, прогалин, декларативних положень та інших недосконалостей, пов'язаних з нормативно-правовим регулюванням адміністративно-правового статусу територіальних громад, що теж негативно впливає на здійснення закріпленого Конституцією України та законами України права жителів відповідних адміністративно-територіальних одиниць на місцеве самоврядування.

Саме тому, враховуючи актуальність проблематики було підготовлено до захисту дисертаційну роботу, яка є однією з перших в адміністративно-правовій доктрині, що не тільки спрямована на комплексне висвітлення питань та проблем пов'язаних з адміністративно-правовим статусом територіальних громад, а й містить конкретні пропозиції (у тому числі редакції статей законодавчих актів України), впровадження яких надасть змогу територіальним громадам бути активними учасниками правовідносин у сфері місцевого самоврядування.

Наукове дослідження складається з трьох розділів структурно та логічно взаємопов'язаних між собою.

Розділ 1 присвячений теоретико-правовим засадам адміністративно-правового статусу територіальних громад, в якому розкриваються питання:

- належності територіальних громад до суб'єктів адміністративного права;
- видів територіальних громад в Україні;
- сутнісних ознак територіальних громад.

Розділ 2 детально розкриває структуру адміністративно-правового статусу територіальних громад України даючи:

– характеристику структурних компонентів адміністративно-правового статусу територіальних громад;

– деталізацію та огляд існуючих нині форм участі місцевих жителів у вирішенні питань місцевого значення.

Розділ 3 розглядає передовий досвід зарубіжних країн з метою його використання для удосконалення гарантій забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу територіальних громад в нашій Українській державі.

Отримані результати дисертаційного дослідження, яке виносяться на захист, містять авторські ідеї та елементи наукової новизни.

Ключові слова: територіальні громади, суб'єкти адміністративного права, адміністративно-правовий статус, місцеве самоврядування, об'єднанні територіальні громади, адміністративна правосуб'єктність.

SUMMARY

Lisnichenko A.S. Administrative and legal status of local communities in Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis on obtaining a scientific degree of the doctor of philosophy on a specialty 081 «Law» (08 – the Law). – Taras Shevchenko National University of Kyiv. – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2021.

With approval of the Government of Ukraine on April 1, 2014, the Concept of Local Governance Reform and Territorial Organisation of Power in Ukraine in our Ukrainian state began a large-scale administrative-territorial transformation, which naturally affects the change of local government, recognizing its subjects as key figures in insuring development and prosperity of relevant inhabited localities.

Local communities are no exception, which at the constitutional level are determined as the primary holders of the right to local self-government and for this purpose are provided

with a unique opportunity to independently exercise public power within the administrative-territorial units of their permanent residence.

Local communities occupy a special place in the legal system of Ukraine, and as subjects of administrative law are endowed with administrative and legal status, which determines their legal position in administrative relations with subjects of public administration.

However, the current level of scientific work on the administrative and legal status of local communities in the system of local self-government of Ukraine does not contribute to their systematic determination within the administrative and legal science, which, in turn, deprives them of the full range of features of such a multifaceted and complex subject of local self-government.

In addition, the study of a large number of domestic and foreign scientific literature suggests that most often researches of local communities are conducted within the sciences of constitutional, municipal law and science of public administration, unreasonably ignoring the science of administrative law of Ukraine, which, getting rid of the remnants of scientific developments of the Soviet era, turns into a modern science, full of the ideology of anthropocentrism and saturated with the best achievements of the legal systems of developed countries.

We cannot ignore the provisions of the legislation of Ukraine in the field of local self-government, the analysis of which revealed a number of contradictions, gaps, declarative provisions and other imperfections related to the normative-legal regulation of the administrative and legal status of local communities, which also negatively affects the right of residents of the respective administrative-territorial units to local self-government.

That is why, given the urgency of the issue, a thesis was prepared for defense, which is one of the first in the administrative and legal doctrine, which not only aims to comprehensive coverage of issues and problems related to the administrative and legal status of local communities, but also contains specific proposals (including the version of articles

of legislative acts of Ukraine), the implementation of which will allow local communities to be active participants in legal relations in the field of local self-government.

The scientific research consists of three sections structurally and logically interconnected.

Section 1 is devoted to the theoretical and legal foundations of the administrative and legal status of local communities, which reveals the following issues:

- belonging of local communities to the subjects of administrative law;
- types of local communities in Ukraine;
- essential features of local communities.

Section 2 reveals in detail the structure of the administrative and legal status of local communities of Ukraine, giving:

- characteristics of the structural components of the administrative and legal status of local communities;
- review of existing forms of participation of local residents in addressing issues of local importance.

Section 3 examines the experience of foreign countries in order to use it to improve guarantees of the implementation of the administrative and legal status of local communities in our Ukrainian state.

The results of the dissertation research, which are submitted for defense, contain the author's ideas and elements of scientific novelty.

Key words: local communities, subjects of administrative law, administrative and legal status, local self-government, united local communities, administrative legal personality.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Лісніченко Андрій. Територіальні громади як суб'єкти адміністративного права України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. № 5 (39). 2019, с. 67-71;

2. Lisnichenko Andrii. Administrative law characterization of types of local communities in Ukraine. Visegrad Journal on Human Rights. № 5 (volume 3). 2019, p.101-106;

3. Лісніченко А.С. Адміністративно-територіальні аспекти реалізації територіальними громадами права на місцеве самоврядування. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 1 (30). 2020, с. 96-101;

4. Лісніченко А.С. Проблематика визначення складу територіальних громад в Україні в контексті адміністративного права. Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 2. 2020, с. 173-177.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Лісніченко А.С. Територіальні громади як суб'єкти адміністративного права України. Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права. Матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород, 13-14 вересня 2019 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2019. с. 54-57;

2. Лісніченко А.С. Адміністративно-правові ознаки територіальних громад в Україні. International scientific and practical conference «Systematization of Ukrainian and European legislation in the realities of the modern world»: Conference proceedings, December 27-28, 2019. Arad, Romania. Izdevnieciba «Baltija Publishing», p. 45-48;

3. Лісніченко А.С. Щодо визначення поняття «адміністративно-правовий статус територіальних громад». Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27-28 листопада 2020 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2020. с. 115-118;

4. Лісніченко А.С. Статути територіальних громад як правові інструменти реалізації їх адміністративної дієздатності. Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції.

м. Запоріжжя, 29-30 січня 2021 року. За заг. ред. Коломоєць Т.О. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. с. 103-106;

5. Лісніченко А.С. Питання дискреційних повноважень міських рад щодо організації управління районами в місті у контексті адміністративно-правового статусу територіальних громад. Питання дискреційних повноважень у функціонуванні органів публічної влади: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 20 червня 2020 року). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ВГО «Асоціація українських правників». Київ: «Видавництво Людмила», 2021. с. 149-152;

6. Лісніченко Андрій. До питання суб'єктивних прав територіальних громад в Україні. Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21 травня 2021 року) у 2 т. За заг. ред. д.ю.н., акад. НАПрН України Орлюк О.П., к.ю.н. Айдинян А.В. Київ, 2021. Т.2. с. 318-319.